

A 1695/presidiet

Tekijä(t):
Vasemmistososialistinen
vihreä ryhmä

Käsittelijä:
Puheenjohtajisto

Dnro 16-00281-2

Jäsen ehdotus ydinaseettomasta Pohjolasta

Ehdotus

Vasemmistososialistinen vihreä ryhmä ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että Pohjolasta pyritään tekemään ydinaseeton vyöhyke ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin tämän mukaisesti.

Taustaa

Canberran komission raportissa vuodelta 1996 todetaan, että väite siitä, että ydinasetta voi pitää hallussaan ilman että sitä koskaan käytettäisiin – tarkoituksella tai erehdyksessä – ei ole uskottava.

Ydinaseet ovat vaarallisin ihmiskunnan luoma joukkotuhoase. Kansainvälinen yhteisö ei ole tähän mennessä onnistunut pysäyttämään ydinaseiden leviämistä eikä saamaan ydinasevaltioita luopumaan asevarustelustaan. Sen sijaan ydinaseiden nykyaikaistamiseen ja kehittämiseen investoidaan miljardeja. Tutkimukset ovat osoittaneet selvästi, ettei ydinaseiden seurausten käsittelemiseen ole välineitä eikä sellaisia ole mahdollista luoda. Jos globaalia ydinasearsenaalia käytettäisiin, sillä olisi katastrofaaliset seuraukset ihmiskunnalle rajattoman pitkäksi aikaa.

Ydinaseettomien maiden tulee tehdä selväksi, että suhtaudumme kansainväliseen oikeuteen ja humanitääriin periaatteisiin erittäin vakavasti. Ydinaseeton vyöhyke Pohjolassa olisi paitsi turvallisuuspoliittisesti oikea päätös, myös tärkeä signaali maailmanyhteisölle rauhan ja ydinaseeriisunnan puolesta.

Tällä hetkellä ydinaseettomia vyöhykkeitä ovat Latalainen Amerikka ja Karibia, eteläinen Tyyni valtameri, Kaakkois-Aasia, Mongolia, Keski-Aasia ja Afrikka. Jo olemassa olevat vyöhykkeet kattavat puolet maapallon maa-alueesta ja 99 prosenttia eteläisen pallonpuoliskon koko maa-alueesta sekä 74 prosenttia ydinasevaltioiden ulkopuolisesta maa-alasta. Näillä vyöhykkeillä asuu noin 1,9 miljardia ihmistä.

EU:n suhtautumista ydinaseisiin leimaa epä johdonmukaisuus. Ydinaseita on tällä hetkellä on useassa Euroopan maassa: Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Belgiassa, Saksassa, Italiassa ja Alankomaissa. Samanaikaisesti kun ydinsulkusopimuksen tärkeyttä korostetaan, sitä tosiseikkaa ei kyseenalaisteta, että kaksi unionin jäsenmaata, Iso-Britannia ja Ranska, pitävät hallussaan ja kehittävät omia ydinaseitaan. Tämä tapahtuu siitä huolimatta, että ydinasevaltiot ovat sopimuksessa sitoutuneet vähitellen lakkauttamaan kaikki ydinaseet. Lisäksi USA on sijoittanut ydinaseita useisiin EU-maihin. Yhdysvaltain ydinaseet eivät ole pelkästään sijoitettuna näiden maiden alueille vaan niitä voidaan myös käyttää kyseisessä maassa sotatilanteissa. Tämä on selvästi vastoin ydinsulkusopimusta, joka kieltää ydinaseiden valvonnan siirtämisen ydinasevaltiolta ydinaseettomaan valtioon.

Kiristynyt tilanne Itämeren alueella on tehnyt kysymyksestä jälleen ajankohtaisen etenkin Pohjoismaille. Venäjän ja Naton kireät suhteet uhkaavat kasvattaa uskoa ydinaseiden pelotevoimaan, mistä seuraa asevarustelua ja kauhun tasapainoa. Tällainen kehitys tietäisi kuoliniskua rauhan ja turvallisuuden rakentamisen edellytyksille Euroopassa ja maailmalla.

Ydinsulkusopimusta (Non-Proliferation Treaty, NPT) pidetään joskus taakkeena sille, etteivät ydinasevaltiot siirrä ydinaseita ydinaseettomiin valtioihin. Ydinsulkusopimuksen mukaan vain viidellä valtiolla – USA:lla, Venäjällä, Ranskalla, Isolla-Britannialla ja Kiinalla – on oikeus omistaa ydinaseita. Ne eivät kuitenkaan saa luovuttaa ydinaseita muille, ja niiltä edellytetään ydinaseeriisuntaua, jota kuitenkin on tapahtunut erittäin vähäisessä määrin. Sopimuksessa määrätään myös, että muut sopimusvaltiot sitoutuvat pidättäytymään ydinaseista.

Kieltäkö tämä velvoite ydinaseiden käyttöönoton? Ydinsulkusopimuksen 2 artiklan perusteella vastauksen tulisi oletettavasti olla kyllä. Ongelmana on, että Nato-valtio USA tulkitsee asiaa eri tavoin. Yhdysvaltain näkökulmasta ydinaseita voidaan sijoittaa ydinaseettomien valtioiden alueelle eikä kyseessä ole niiden siirto niin kauan kuin ne ovat yhä kokonaan ydinasevaltion valvonnassa. USA on tällä perusteella sijoittanut ydinaseita Alankomaihin, Saksaan, Belgiaan, Italiaan ja Turkkiin säilyttäen kuitenkin niiden valvonnan itsellään. Merkille pantavaa on, että kyseisten maiden hallitukset eivät katso tämän olevan ristiriidassa ydinsulkusopimuksen kanssa.

On kuitenkin maita, jotka omassa lainsäädännössään ovat ottaneet kiistattoman kannan. Suomi toimii tässä asiassa esikuvana. Suomen ydinenergialaissa vuodelta 1986 esitetään kohdan Ydinräjähteet 4 §:ssä seuraavaa: "Ydinräjähteiden maahantuonti samoin kuin niiden valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen Suomessa on kielletty." Myös Uudessa-Seelannissa on säädetty tällainen laki – Yhdysvaltain vastustuksesta huolimatta – silloisen Labour-hallituksen toimesta, ja vuonna 1987 astui voimaan "New Zealand Nuclear Free Zone, Disarmament, and Arms Control Act".

Yksikään ihmisen luoma järjestelmä ei ole täysin varma. On joitakin tunnettuja tapauksia, joissa virheellisellä tiedoilla olisi voinut olla kuolemaan johtavat seuraukset ja jotka pahimmassa tapauksessa olisivat voineet käynnistää ydinsodan. Puutteelliset turvallisuusjärjestelyt, viallinen tietokanta, väärinymmärrykset ja epävarmuustekijät ovat useita kertoja olleet lähellä laukaista ydinaseen useammastakin maasta. Viallinen tietokonesiru ja norjalainen sääntutkimusraketti ovat kaksi esimerkkiä tapauksista, jotka ovat olleet hyvin lähellä käynnistää ydinasehyökkäyksen.

Sopimukset ydinaseettomista vyöhykkeistä ovat yksi tehokkaimmista keinoista torjua ydinaseita ja niiden leviämistä. Jos maat voivat olla varmoja siitä, ettei muilla mailla ole hallussaan ydinaseita, hillitsee se niiden halua

Pohjoismaiden neuvosto

A 1695/presidiet

Tekijä(t):
Vasemmistososialistinen
vihreä ryhmä

Käsittelijä:
Puheenjohtajisto

Dnro 16-00281-2

hankkia omia. Pohjola ydinaseettomana vyöhykkeenä olisi siksi tärkeä keino lisätä turvallisuuttamme.

Pohjolasta ydinaseettomana vyöhykkeenä on keskusteltu aikaisemminkin, mutta konkreettisia päätöksiä ei koskaan ole saatu aikaiseksi. 15. toukokuuta 1982 Nya Ullevin stadionille Göteborgissa kerääntyi 100 000 ihmistä vaatimaan Pohjolasta ydinaseetonta vyöhykettä. Saman vuoden syksyllä ensimmäisiä ydinaseita alettiin sijoittaa Eurooppaan. Mielenilmaisut jatkuivat. Olof Palmen johtama komissio esitti ehdotuksen ydinaseettomasta käytävästä Euroopan läpi. Pohjoismaiden neuvosto antoi vuonna 1993 yksimielisen suosituksen Pohjolasta ydinaseettomana vyöhykkeenä. Tästä huolimatta sopimusta ei kuitenkaan syntynyt ja ajatus painui unholaan.

Ydinaseet ovat ainoita joukkotuhoaseita, joita ei vielä ole kielletty kansainvälisessä laissa. Tällaiselle kiellolle on kuitenkin olemassa vahva tuki. Tähän mennessä yli 127 valtiota on allekirjoittanut Humanitarian Pledge -vetoimuksen, joka nykyään on myös YK:n päätöslauselma ydinaseiden täyskiellosta. Se, että niin monet maat ovat valmiita viemään ydinsulkusopimuksen astetta pidemmälle ja pysäyttämään ydinaseet kokonaan, antaa toivoa. Yksikään Pohjoismaa ei valitettavasti kuitenkaan ole vielä allekirjoittanut sopimusta. Kannan ottaminen Pohjolasta ydinaseettomana vyöhykkeenä antaisi siksi tärkeän signaalin. Pohjoismailla on yhdessä vahva ja uskottava ääni ydinaseriisunnassa. Aikoina, jolloin jännitteet lähialueillamme kasvavat, on erityisen tärkeää saada sanoille painoarvoa.

Kööpenhaminassa 13. lokakuuta 2016

Christian Juhl (EL)

Christian Poll (ALT)

Håkan Svenneling (V)

Iddimanngiu Bianco (IA)

Paavo Arhinmäki (vas.)

Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Torgeir Knag Fylkesnes (SV)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1695/presidiet

Tekijä(t):

Vasemmistososialistinen
vihreä ryhmä

Käsittelijä:

Puheenjohtajisto

Dnro 16-00281-2